

INFORMACJE NAUKOWE

XIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa z Geografii Politycznej nt. *Wschodni wymiar zjednoczonej Europy*, Chełm–Łuck, 12–14 września 2012 r.

W dniach 12–14 września 2012 r. odbyła się XIII Międzynarodowa Konferencja z geografii politycznej, zatytułowana: *Wschodni wymiar zjednoczonej Europy (The Eastern Dimension of the United Europe)*. Organizatorami konferencji były następujące instytucje: Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie oraz Uniwersytet w Łucku (Ukraina). Większa część obrad odbywała się w Polsce, jeden dzień uczestnicy konferencji byli gośćmi Uniwersytetu w Łucku.

Zakres merytoryczny konferencji był bardzo bogaty. Zostały poruszone m.in. takie aktualne problemy geografii politycznej, jak:

- polityka UE wobec Europy Wschodniej,
- relacje państw członkowskich UE z regionem wschodnioeuropejskim,
- historyczny wymiar relacji Wschód–Zachód w Europie,
- zróżnicowanie narodowościowe i religijne a relacje UE z Europą Wschodnią,
- polityka państw wschodnioeuropejskich wobec procesu jednoczenia Europy,
- gospodarcze uwarunkowania relacji Wschód–Zachód w Europie,
- globalny wymiar procesu integracji europejskiej,
- relacje wewnątrz europejskie z punktu widzenia innych państw świata.

Całość konferencji podzielono na sześć sesji tematycznych, poświęconych wymienionym zagadnieniom.

Szczególnie istotna dla podtrzymania długoletniej tradycji organizacji konferencji była sesja podsumowująca obrady, podczas której padły propozycje tematyki kolejnych spotkań geografów politycznych. W ostatniej sesji w sprawach merytorycznych głos zabrali: prof. Krystian Heffner, prof. Jernej Zupančič, prof. Ryszard Żelichowski, dr Marie-France Gaunard-Anderson, prof. Milan Bufon, prof. William R. Stanley, prof. Gideon Biger, prof. Tadeusz Marszał i prof. Marek Sobczyński.

Według prof. Krystiana Heffnera (PIN Instytut Śląski, Opole), do najważniejszych zagadnień, z jakimi Europa musi się zmierzyć w przyszłości, należą

kierunki rozwoju Unii Europejskiej i aspekty jej rozszerzenia. Między innymi potencjał, możliwości, nadzieje, zagrożenia i bariery związane z przyjęciem nowych państw członkowskich, w tym Ukrainy.

Według prof. Jerneja Zupančiča (Uniwersytet w Lublaniu, Słowenia), tematykę wystąpień na konferencji można podzielić na dwa kierunki. Pierwszy z nich dotyczył mniejszości narodowych i religijnych w różnych krajach europejskich. Omówione zostały zarówno aspekty pochodzenia i historii, jak również struktury, współczesnej kondycji, uwarunkowań rozwoju oraz roli politycznej wybranych mniejszości. Kolejnym zagadnieniem, na którym koncentrowali się prelegenci, była współpraca ponadnarodowa i międzynarodowa. Rozpatrywano głównie aspekty współpracy transgranicznej, społeczne i ekonomiczne bariery rozwoju oraz potencjał ludzki i gospodarczy regionów przygranicznych.

Prof. Jernej Zupančič (Uniwersytet w Lublaniu, Słowenia) przedstawił kilka propozycji odnośnie do tematyki kolejnych konferencji:

- teoretyczne i metodologiczne aspekty geografii politycznej,
- współczesna metodologia badawcza, poszukiwanie i rozwój nowych metod badawczych,
- uwarunkowania i konsekwencje decyzji politycznych podejmowanych na różnych szczeblach władzy (centralnym, regionalnym i lokalnym), związanych z kooperacją transgraniczną; rola lokalnych samorządów we współpracy transgranicznej,
- prognozowanie rozwoju Unii Europejskiej i jej krajów członkowskich w perspektywie długoterminowej,
- prognozowanie kierunków i konsekwencji poszerzenia Unii Europejskiej o nowe kraje członkowskie,
- rozwój i wewnętrzne wyzwania współpracy europejskiej,
- szeroko rozumiana tematyka granic i pograniczy.

Na zakończenie swojej wypowiedzi prof. Zupančič zaapelował do zgromadzonych o większą aktywność naukową i polityczną środowiska geografów, a w szczególności geografów politycznych.

Kolejną osobą, która zabrała głos w dyskusji, była dr Marie-France Gaunard-Anderson (Uniwersytet Metz, Francja). Dokonała krótkiego podsumowania konferencji oraz wskazała na kilka istotnych zagadnień, które warto wziąć pod uwagę, planując tematykę kolejnych konferencji:

- ograniczenia Europy (gdzie kończy się Europa),
- wielokulturowy charakter regionów Europy oraz Europa jako kontynent,
- zagadnienia integracji europejskiej,
- przyszłość Unii Europejskiej,
- współpraca transgraniczna oraz współpraca po zniesieniu granic,

- zagadnienia mniejszości narodowych, religijnych i innych (kompleksowe podejście),
- perspektywy europejskiej integracji na wschodzie i zachodzie kontynentu,
- aspekty poszerzenia granic Unii Europejskiej.

Następnie głos zabrał prof. William R. Stanley ze Stanów Zjednoczonych (Uniwersytet Południowej Karoliny), który zwrócił uwagę na konieczność analizy procesów gospodarczego rozwoju Ukrainy jako potencjalnego członka Unii Europejskiej i sąsiada Polski, szczególnie w zakresie handlu i rozwoju rolnictwa. Profesor Stanley zaproponował podjęcie szerokiej i stałej współpracy między polskim Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a ukraińskimi rolnikami. Celem współpracy, oprócz doraźnych korzyści finansowych, miałyby być transfer wiedzy i technologii uprawy ziemi i hodowli zwierząt dla poprawienia ekonomicznej i socjalnej sytuacji ukraińskiej wsi. Ten sektor ukraińskiej gospodarki znajduje się obecnie w stanie kryzysu i recesji. Dzięki współpracy polsko-ukraińskiej, rolnictwo wschodniego sąsiada Polski może stać się bardziej wydajne i konkurencyjne na europejskim rynku.

Następnie prof. Milan Bufon ze Słowenii (Uniwersytet Primorska, Koper) w swej wypowiedzi wskazał zagadnienia dotyczące mniejszości niemieckiej w Polsce jako propozycję tematyki przewodniej następnej konferencji z geografii politycznej. Miejscem organizacji konferencji mógłby się stać Śląsk Opolski, gdzie zamieszkuje znaczna liczba osób pochodzenia niemieckiego. Mniejszość niemiecka w czasach komunizmu była przez wiele lat pomijana i marginalizowana. Obecnie grupa ta ma znacznie większe prawa i możliwości, by podkreślić swoją odrębność narodowościową. Proces ten nierzadko powoduje ożywioną dyskusję w społeczeństwie polskim, a nawet problemy społeczne i polityczne, sięgające szczebla centralnego.

Kolejnym interesującym zagadnieniem według prof. Bufona jest proces przekazywania politycznej aktywności ze szczebla rządowego do poziomu lokalnego. Zjawisko to jest szczególnie ciekawe w przypadku terenów przygranicznych i mniejszości narodowych, religijnych i in. Aktywność lokalnych samorządów, organizacji pozarządowych i zwykłych obywateli wydaje się być najlepszym sposobem na zawiązanie i rozwój współpracy w regionach przygranicznych oraz dialog z mniejszościami. Należy zastanowić się, jak wykorzystać społeczny potencjał dla rozwoju. Profesor Bufon zauważył, że doskonałym przykładem takich procesów jest Polska. Stanowi ona swoiste laboratorium przemian społecznych i ekonomicznych, które pozwalają prześledzić ewolucję od postsocjalistycznego kraju do członka Unii Europejskiej.

Następnie głos zabrał prof. Gideon Biger z Izraela (Uniwersytet w Tel Aviwie), który w ogólnym zarysie przedstawił propozycje dwóch tematów wartych przedyskutowania podczas następnej konferencji z geografii politycznej, tj.

współpracy międzynarodowej oraz roli mniejszości narodowych w tworzeniu dialogu międzykulturowego i międzykrajowego.

Kolejnym prelegentem był prof. Ryszard Żelichowski (Polska Akademia Nauk, Warszawa), który, nawiązując do części krajoznawczej konferencji na Ukrainie, zwrócił uwagę na aspekty związane z historyczną wiedzą i edukacją na terenach dawnej Rzeczypospolitej, w szczególności Litwy i Ukrainy. Profesor stwierdził, że według wielu obywateli współczesnej Litwy i Ukrainy, na ich terytorium brak śladów polskiej bytności, co jest niezgodne z prawdą historyczną. Stan ten należy określić jako niepokojący i alarmujący. Wobec tego prof. Żelichowski zaproponował, aby na kolejnych konferencjach poruszyć zagadnienia związane z polskim dziedzictwem kulturowym na Kresach i zastanowić się nad możliwością poprawy istniejącej sytuacji.

Następnie głos zabrał prof. Tadeusz Marszał z Uniwersytetu Łódzkiego, który podkreślił znaczenie takich zagadnień, jak współpraca międzynarodowa, relacje między mniejszościami, rola i znaczenie granic administracyjnych, rola lokalnych samorządów w procesach integracji.

Jako ostatnia osoba, wystąpił przedstawiciel organizatorów konferencji – prof. Marek Sobczyński z Uniwersytetu Łódzkiego. Profesor Sobczyński podziękował wszystkim organizatorom i uczestnikom konferencji. W dalszej kolejności zaproponował rejon Spisza, Orawy i Podhala jako potencjalny obszar organizacji następnej konferencji z geografii politycznej.

W konferencji wzięło udział 35 prelegentów z 30 referatami. Oprócz naukowców z Polski, uczestnikami były osoby z Francji, Izraela, Litwy, Rumunii, Serbii, Słowenii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Ukrainy i Włoch, co wskazuje na międzynarodowy charakter i znaczną rangę konferencji.

Oprócz aspektów merytorycznych i wysokiego poziomu naukowego obrad, na szczególne uznanie zasługuje organizacyjny aspekt konferencji. Należy podkreślić znakomity dobór miejsca organizacji konferencji i krajoznawczych sesji terenowych, które korespondowały z poruszaną w trakcie obrad problematyką. Uczestnicy konferencji mieli możliwość obserwować m.in. dziedzictwo historyczne dwóch narodów (polskiego i ukraińskiego), dziedzictwo kulturowe mniejszości religijnych pogranicza polsko-ukraińskiego oraz współczesne aspekty współpracy transgranicznej między obu krajami.

Wygłoszone referaty, po wcześniejszej recenzji, ukażą się drukiem w kolejnym tomie serii monograficznej „Region and Regionalism”.

Łukasz Musiaka
Katedra Geografii Politycznej
i Studiów Regionalnych WNG UŁ